

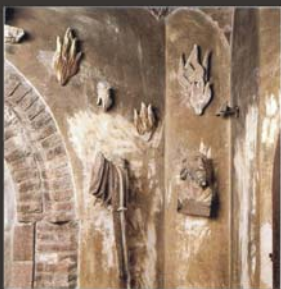
JOSEP MARIA JUJOL
(1879-1949)

Kollázs és környezetbarát

Örvénylő belső terek

Expresszivitás

Racionalista modernizmus

Szokrális épületek

Szurreális vizionalitás

A 2007. május 04-én elhangzott vándoriskolás előadás összefoglalója

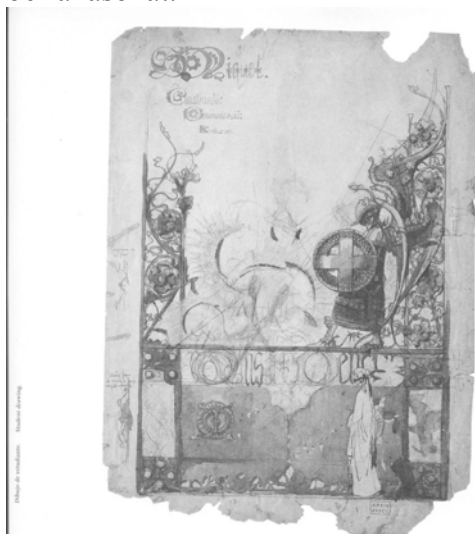
Készítette: Lukács Árpád, vándor

Tanulmányai és mesterei

Josep Maria Jujol a múlt század első felének egyik legtehetségesebb ibériai, pontosabban katalán építész volt. 1879 szeptemberében született Tarragona kisvárosba. Édesapja a helyi iskolában tanított, alapfokú tanulmányait Jujol itt végezte. Később a család Gracia kisvárosba költözik, itt 11 éves korában a kis Jujolt képzőművészeti iskolába íratják a szülei. A középiskoláit Barcelonában végzi és a tanítói pálya helyett az építőipari, belsőépítész és építészeti pályát választja. 1906-ban diplomázik a barcelonai építész karon. Építészirodai tevékenységét az akkor helyileg népszerű barcelonai építészek mellett kezdi meg:

Gallissá, Font i Guma. 1904- be kezd el **Gaudinak** dolgozni. Gaudi úgy ismeri meg, mint az egyik legkiválóbb belsőépítész, dekorátor, és fáradhatatlan kétkezi munkát végző mester. Olyan munkák dekorálásánál vehet részt megbízható szakemberként, mint a Battló-ház homlokzati kerámia burkolása és erkélyek kialakítása, a Mila-ház erkélykorlátainak kialakítása, a Güell park kerámiaburkolásának a megtervezése és kivitelezése.

Mint önálló építész, a legtermékenyebb és a leghíresebb építészeti időszak 1908-ban kezdődik a Patronato Obrero (ma Metropol) Színház megtervezésével és 1926-ig tart. Ebben az évben kezdi el Montferri helyiség kegyhely templomát tervezni, amelynek a kivitelezése adományokból valósult meg és sok viszontagság után ma is tart. Az említett az időszakban különböző léptékű és funkciójú épületeket tervez: szakrális épületeket, városi középületeket, villaépületeket és bérlakásokat.

Műegyetemi tanulmányrajz

1927-től önálló építészeti tevékenysége már nem annyira jelentős, mint korábban, ebből a szempontból a „nem nélkülözhetetlen” építészek kategóriájába kezd tartozni. Főleg villaépületek tervezésére kap megbízást. A szakrális építészet terén főleg műemlékek részleges felújítási munkálatainál kap tervezői megbízásokat, ötvösmunkákat, címereket, használati tárgyakat tervez az egyház részére. A társtervezői tevékenysége **Antoni Gaudi** mellett viszont roppant jelentős. Aktívan vesz részt a Güell munkáskolónia kriptájának kialakításában - a belsőépítészet, a színes ablakok az ő keze munkáját és tervezői zsenialitását dicsérik -, a Sagrada Família székesegyház munkálataiba. Gaudi halála után komoly vezetői szerepet vállal a Sagrada Família továbbépítési és tervezési munkálataiban. Ezek mellett köztéri szobor megbízásokat is kap és szobrászati oktatási kurzusa is van.

Kortársai és egyben barátai voltak **Pericál** és **Maso** építészek. E két építész munkássága is az akkori divatos modernizmus áramlatához tartozott. A racionalista modernizmus áramlatnak a szellemi támköveit kálvinista-racionalista irányelveket alapul véve **Berlage** és **Loos** rakták le. Maso inkább a Gaudi féle modernizmus felé hajlott. Jujol - mint Gaudi hű munkatársa - szintén ezt az irányt érezte a magáéhoz közelebbnek. Munkásságágukra jellemző a statikai ellenesség hirdetése (kollázsolt, takart falélek, kémények, oszlop és födém kapcsolatok). A formákat tudatosan a statika ellen irányították.

Güell park padjai

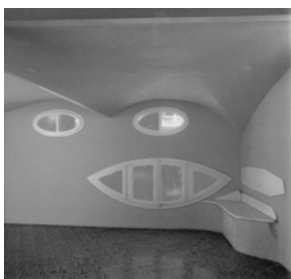
Güell kriptá belső

Az expresszionizmus és szürrealizmus előhírnöke?

Jujol 1908-ban kap megbízást a **Teatro del Patronato Obrero** barcelonai színház megtervezésére. Anyaghasználatában, díszítői formavilágában az épület erő expresszionista irányultságot mutat és egyben stílárisan megelőzi korát. Az épületben használt formanyelv racionálisan nehezen, vagy szinte nem is értelmezhető.

Maga az épület egy templomhajó, amely küzd a tenger hullámaival az életben maradásért. A színház hajónak és hegynek is az asszociációja. Hegyként emelkedik ki a vízből, magával ragadva tengeri hínárokat, moszatokat, kagylódarabokat, a horgászok hálójában fönnekadt halakat. A hegy és a hajó ilyen értelemben valami születést jelent, maga a bölcső, a bölcső pedig maga Szűz Mária. Ebben a képi világban az egész világ megjelenik, tüskés ágak koronázzák az épület részeit. Az épület egyes tereiben a kedvenc színei dominálnak: a kék, a sárga és a bíbor. A belső díszítés formavilága a tengeri világhoz kapcsolódik és érződik egy mozgás, mintha minden a víztől igyekezne elrugaszkodni.

Jujol építészetében meghatározó volt a vallásosság, a Monserrat hegy vallási jelképként jelenik meg. Egy megkövesedett élő alak, amely bármely pillanatba visszaváltozhat élővé, ezáltal egy óriási kataklizmának lehetünk tanúi.

Teatro del Patronato Obreiro - belső téralakítás

Barcelona San Joan Despi még enyhén beépített városrészében tervezi meg 1913- ban a Torre dela Creu kétlakásos villaépületet. Később ebben a városrészben lesz főépítész. A telek enyhén trapéz alakú. A villa formája öt hengerből

tevődik össze, Jujol által annyira kedvel barokk stílust mutat kívülről. Belülről a barokkot már nem követi az ikerházas megoldás miatt, a teret a központi határoló fal kettészeli. A tornyok magasságilag különbözőek. Az alaprajzi kialakítás egyénieskedő, nem szerves, talán a megrendelői megkötések miatt. A belső térben a lépcsőszerkezet expresszív módon jelenik meg, ezt a megoldást Jujol több helyen is alkalmazza, így Gaudi házáinál is.

Torre de la Creu
Távlati kép

Torre de la Creu
Lépcsőház

1918-ban Vistabella község előjárósága megbízza egy új templom építésére. Egy fő útkereszteződés jelöli ki a templom helyét. Tekintettel a helyiség síkságára, a mezőgazdasági környezetre, távolról nézve formailag a templom egy búzakarász szemre hasonlít. Az épület átlósan közelíthető meg, az épület sarka bejárattá válik, ez tipikusan modern felfogás, a 20. század elején vált divatossá.

Dinnye szeletre hasonlatos formák metszik a 45 fokban elforgatott négyzet alaprajzot, ún. diafragmatikus ívek jönnek létre. Ezek az ívek asszimmetrikusan haladnak. Ezzel Jujol azt a célt akarta elérni, hogy olyan tér jöjjön létre, amely csak hosszas megfigyelés alapján érthető meg. Bent valóságos misztikus teret hoz létre kevés világítással, kollázsként alkalmazott szoborszerű formákkal. Ez a megoldás egyazon gondolatból származhat, mint a német expresszionista színház: sötét sarkok, nem várt, tudattal fel nem fogható víziók, szellemi látomások. Az összhatás mégsem horrorisztikus, inkább vallásos és misztikus.

Vistabella templom –Belső tér

A Montferriben tervezett kegyhely épület hosszmetsetét nézve, úgy tűnik mintha az egész épület le akarna ugrani a szakadékba. Egy vágyódást jelképez az épület a mennyország felé. Az oltár a szakadék fölött helyezkedik el, alatta van a sekrestye, ez alatt egy árkádos barlangszerű tér. Ez a tér metaforája annak a legendákban leírt barlangnak, ahol Szűz Mária csodálatos képmását megtalálták.

Obrero Színház

Vistabella-i templom

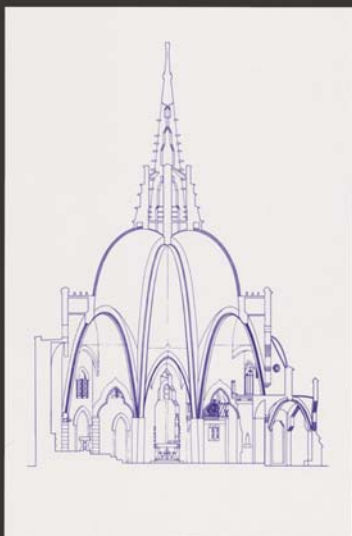
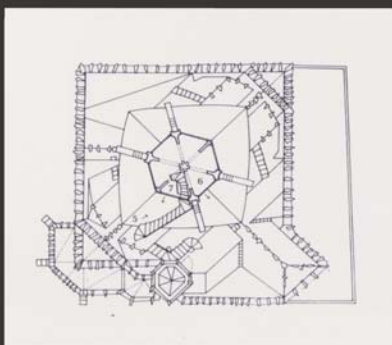
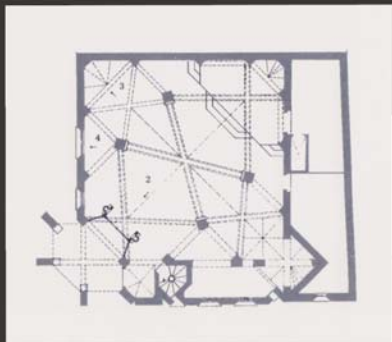

Mária kegyhely Montferriben.

Újfajta alaprajzok és terek

A Vistabella- i templom alaprajza: a bejáratra átlósan szerkesztett négyzet. Ebbe kerül behelyezésre négy gyümölcs cikk, ezáltal gyémánthoz hasonlít az alaprajz. A homlokzat egy háromosztatú fejlődési irányt mutat.

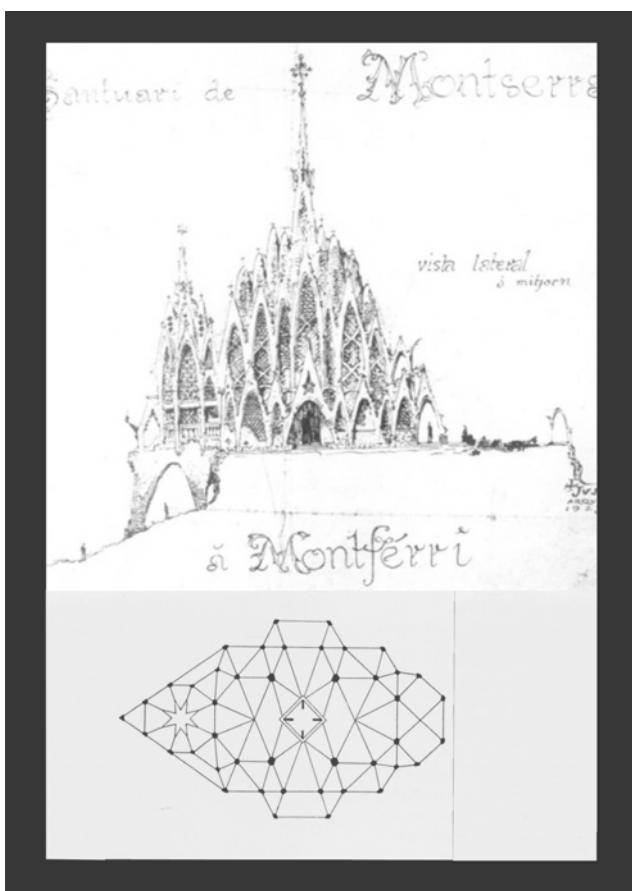
1. Erős vízszintes irányultság a vastag falaknál.
2. Ferde íves irány a vízszintestől a függőleges felé.
3. Függőleges, az ég felé mutató irányultság.

A Montferriben épült kegyhely alaprajzilag félig bazilikális, félig rotunda típusú.

Az építőelemek moduláris jellegűek: Kétféle helyileg előregyártott betonszerkezetű építőelemet használt:

1. a támpillérek, íves tartószerkezetek, boltívek részére,
2. a függőleges térelhatárolás részére.

Anyaghasználat, kollázs, „arte povera”

„Minden anyag, így az építőanyag is Istenhez tartozik, hiszen Ő teremtette”. Ez a mélyen vallásos meggondolás, valamint egy olyan korai szemlélet, amit ma környezetvédelemnek neveznénk, ezek készítették Jujolt arra, hogy maradék anyagokból alkosson. Az eredetileg nem az adott célnak szánt termék maradványokból egy új alkotást hozott létre. Később a dadaisták által használt kollázs technikát Jujol előhírnökként már használja. A Battló háznál használt kerámiák, egyéb maradék kerámiák, és használati tárgyak kerültek beépítésre a Bofarull ház tetőzetének burkolására.

A legtöbb munkájában azzal a megfontolt szándékkal használta a domborzati és freskó

díszítéseket, hogy a szerkezet kevésbé fontos és érthető legyen és hogy újfajta módon tudja kifejezni a világról, a művészetről és a vallásról alkotott meggyőződéseit. Például a Mertopol színháznál a tengeri világot, a Vistabella-i templomnál a vallásos áhítatot, a Casa Negre háznál a Szűz Mária iránti áhítatot, a Casa Planell háznál Szűz Mária nőiességét próbálta ily módon kifejezni. A kollázsolásra használt anyagok, technikák többfélék: freskók, „sgraffitik”, hajlított fémlemezek, fémszalagok, stukkók, üvegek. Szánalmas, silánynak tűnő anyagokból szépet alkotni: ez a gondolat a kubisták, **Picasso** majd **Miro** egyik alapgondolata.

Metropol Színház

Casa Negre - belső tér

Vistabella-i templom

Casa Negre – lépcsőház

Casa Negre - erkély

Villaépítészet

Építészetileg négy főbb épületet mutatok be, ezeken nyomon követhető az építész stílusának fejlődése. Az épületekre jellemző az építészeti hitvallás tudatos alkalmazása, a vallásosság, az eredetiség és a modernség folyamatos keresése. Mindegyik épület formailag, külsőleg elkülönül egymástól, ugyanakkor önmagában teljes esztétikai élményt nyújt. Mindezek mellett a tenger, a Monserrat hegység, a vallásosság által ihletett díszítések és anyaghasználat – hullámos szalagszerű fém szerkezetek, freskók, sgraffitók, a téglá, a beton, a kerámia és mozaiklap burkolatok – az összes házon hirdetik Jujol szép és kiforrott egyedi stílusát.

- Torre de la Creu – 1913 – Barcelona külvárosa
- Casa Bofarull – 1914 – 1929 – Tarragonában
- Casa Negre átalakítás - 1915 – Barcelona külvárosa

Casa Planells – 1923 – Barcelonában

Az első három épület inkább a vidéki hagyományos villaépítészet és egy modern művészi gondolkodás forma ötvöződését mutatja és a szecesszió stílushoz áll közelebb. A Planell ház meg próbál felelni egy racionalista modern felfogásnak, ez a ház már egy forgalmas városi helyen van. Mindezek mellett formaiságában hű marad a hullámos vonalvezetéshez. Expresszív módon fejez egy nőies tartást az erős széljárással szemben. Metafórikusan Szűz Mária kitartását és vallásos elhivatottságát fejezi ki a gonosz külső erőkkel szemben.

A Bofarull ház 15 évig épült. Domináns a verenda kialakítása valamint a kilátótorony. A torony tetején Gábriel arkangyal fémszobra van, szélmutatónak szolgált.

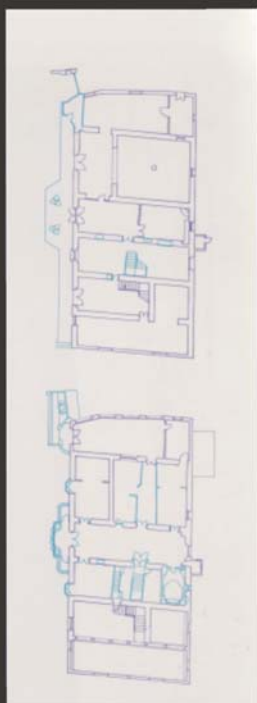
A Negre ház egy áltagos vidéki villa átalakításából született. A házban a lépcsőház fontos építészeti szerepet kap. Mennyezete nyolckaréjos álmennyezet (Ave Maria), középen Gábriel arkangyal térplasztikája látható. A Planells ház egy ingatlanbefektető megbízásából készült. Idővel különböző funkciókkal ruházták fel tulajdonosai: volt vendégház és üzlet. A szintek között mezzaninokban szellőztető rendszer van építve. A ház anyaga vasbeton szerkezet, belül a szerkezetet stukkók takarják. A színhasználat és a formahasználat kevésbé tobzódó, mint a korábban említett villáknál.

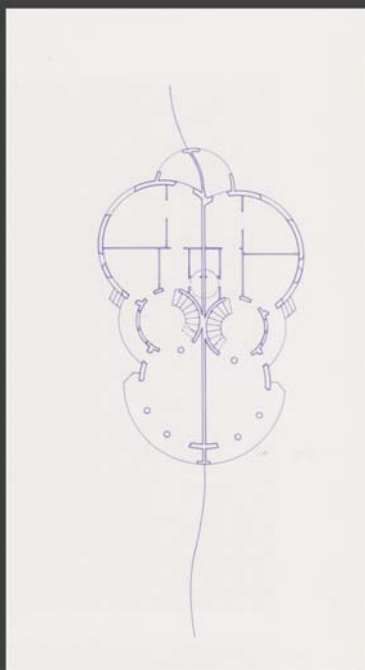
Casa Bofarull

Casa Negre

Casa Negre - alaprajzok

Torre de la Creu - alaprajz

Torre de la Creu - homlokzatok

Önéletrajzi adatok és munkássága

- 1879 Szeptember 16- án született Tarragonában.
- 1888 A család Barcelonába, Graciaba költözik. Rajziskolába íratják.
- 1891 Tanítóképző Szakközépiskolába íratják Barcelónában.
- 1896 Elvégzi az iskolát, de végső vizsgát nem tesz.
- 1897 Beíratkozik a Barcelonai Tudományegyetemre, valamint sikeresen felvételizik az Építészeti Műegyetemre.
- 1898 Az első bútorterv.
- 1901 Gallisa építész stúdiójában kezdi meg tervezőirodai tevékenységét.
- 1903 Font i Guma építész stúdiójában dolgozik.
- 1904 Barcelonai Athéneum – belső folyosó korlát és burkolat kialakítások.
- 1905 Diplomamunka: egy nagy fürdőépület.
- 1906 Építész diplomát szerez.
- 1907 Első önálló munka: többlakásos épület Barcelonában (Carrer de Tapioles 49.)
- 1908 Patronato Obrero Színház tervezése
- 1910 Burkolóelemek modelljét készíti el és gyártja azokat manufakturális környezetben.
- 1911 Manach üzlet terve Barcelonában.
- 1913 Lift terv Barcelonában (Mallorca negyed 284.)
Torre de la Creu tervei San Joan Despi külvárosban.
- 1914 Casa Ximenis tervei Tarragonában.
Casa Bofarull tervei Tarragonában.
- 1915 Casa Negre átalakítási tervei San Joan Despi külvárosban.
- 1916 Manach – ház tervei Barcelonában.
- 1917 Templomtorony tervei Creixelbel
- 1918 Vistabella- i templom tervei.
- 1919 Carme templom dómja Tarragonában
- 1920 Casa Andreu tervei Els Pallaresos-ban.
- 1923 Bútorokat tervez Comas bútorosnak.
Planells ház tervei Barcelónában.
- 1924 Sírhely tervek Arana márványfaragó részére.
- 1925 Roser del Vallmoll kegyhely belső díszítési munkái.
- 1926 Monserrat kegyhely tervei Montferri – ben
- 1927 Pavilon terei a Barcelonai Nemzetközi Ruhakiállításra.

- Megnősül.
- 1932 Casa Jujol Sant Joan Despi-ben.
- 1939 Szent Szűz karmelita iskola bővítési és átalakítási tervei
- 1940 Főoltár tervei Guímerá parókia templomban.
Bútorozási, átalakítási és dekoratőri munkák a Tarragoniai Farmer Egyesület részére.
- 1941 Keresztelő- és főoltár tervei a Bonastre parókia templomban.
- 1942 Gótikus rózsablak felújítása a barcelónai Pi templomban.
- 1943 Güell kriptá főoltárának és mellékoltárának a tervei, belső üveg munkák tervei. Vezető építész: Gaudi.
- 1944 Társasház belsőépítészeti munkái Barcelonában.
- 1947 Üvegeablakok tervei San Antonoi in Vilanova temblomban, Barcelona.
- 1949 Többlakásos épület tervei San Joan Despi-ben.
Meghal Barcelonában május 1.-én.

Irodalom:

- Osztattovics Zsabolcs- Turcsányi Márta:
Az avantgárd
Európa Könyvkiadó – 2000.
- Vincent Ligtelijn- Rein Saariste:
Josep M. Jujol
Publishers Rottersdam 1996.
- D.Dolloens, C.Flores, J.M.Jujol jr.,J.Jose
El Universo del Jujol
Col-Legi d'Arquitectes
- Josep Maria Jujol
Llinas- José
Taschen